

مطالعه و بررسی کلکسیون انگور زرقان

مسلم درستکار، لادن جوکار، محمد جواد کریمی، هما صفایی
اعضا هیات علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی فارس.

در سال ۱۳۴۸ قلمه های ۱۶۲ رقم و یا ژنو تیپ انگور از مناطق مختلف کشور از جمله استان های فارس آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل و خراسان جمع آوری و کلکسیونی در ایستگاه تحقیقات کشاورزی زرقان ایجاد گردید. تا سال ۱۳۷۲ تعداد معدودی از صفات نمونه های جمع آوری شده یادداشت شد و صرفاً نگهداری این نمونه ها در حداقل شرایط زراعی ممکن انجام شد. کشت قلمه های ریشه دار به منظور احیا و بررسی بیشتر نمونه ها در سال ۱۳۷۲ در کلکسیونی با سه تکرار و در هر تکرار سه قلمه ریشه دار در سه گودال اجرا گردید. پس از استقرار قلمه های ریشه دار، اندازه گیری ۵۸ صفت کمی و کیفی رقم ها و یا ژنو تیپ های کلکسیون انجام شد. با استفاده از این صفات و بکارگیری روش میانگین (Average) آنالیز خوشه ای روی رقم ها و ژنو تیپ ها انجام و با توجه به درصد شباهت آنان در ۹ طبقه دسته بندی شدند. بر اساس نتایج بدست آمده، رقم ها و یا ژنو تیپ های ۱۰۷ زر قان، گلایی لطف آباد دره گز، بش بوانات، ایته بی نام زرقان و صابونی خورجان بوانات کمترین شباهت را با دیگر رقم ها یا ژنو تیپ ها داشتند. که به عنوان داده های پرت در نظر گرفته شدند. در دو مرحله، ابتدا با این رقم ها یا ژنو تیپ ها و در مرحله بعد بدون در نظر گرفتن این رقم ها یا ژنو تیپ ها، آنالیز خوشه ای انجام و دندوگرام های هر طبقه رسم گردید. از مشخصات بارز دسته بندی انجام شده، شباهت بسیار بالای رقم های هر طبقه بایکدیگر است (بیش از ۷۷٪). در پاره ای موارد این شباهت ها به بیش از ۹۰ درصد رسیده است که می تواند بیانگر این موضوع باشد که احتمالاً بسیاری از رقم ها یا ژنو تیپ ها در حقیقت یک رقم و یا یک ژنو تیپ هستند و نام های متفاوت دارند. در ادامه با در نظر گرفتن متغیرهای عددی به تنهایی بار دیگر آنالیز خوشه ای با روش میانگین و با بکارگیری کمترین فاصله اقلیدسی انجام شد. در این مرحله نیز ۵ رقم یا ژنو تیپ مذکور باز هم رقم ها و ژنو تیپ های پرت تشخیص داده شدند و بدون در نظر گرفتن این رقم ها، دندوگرام های هر طبقه رسم گردید. نتایج بدست آمده از این روش تفاوت هایی چند با روش قبلی دارد که به نظر می رسد ناشی از در نظر نگرفتن صفات کیفی باشد. به هر حال بررسی های دقیق تر و اندازه گیری صفات دیگری می تواند ما را در تشخیص هر چه بیشتر مشابهت ها و تمایز رقم ها و ژنو تیپ ها با یکدیگر و دسته بندی مناسب یاری نماید.

کلمات کلیدی: کلکسیون، انگور، تجزیه خوشه ای